

Slouvenški dom

Steer. 233

V Ljubljani, v ponedeljek, 12. oktobra 1936

Leto 1.

Napad na Madrid se prične v sredo

Vesti 12. oktobra

Burgos, 12. okt. o. Generalni štab belih armad v Burgosu je sinoči izdal povelje, da se začne napad na Madrid. General Dorell je prodril daleč proti Madridu, drugi oddelki so zavzeli železniško križišče Aranjuez in s tem pretrgali zvezo med Madridom ter morsko obalo. Da z napadom na Madrid niso pričeli prej, je iskati vzroka v volji generala Franca, ki je mislil, da je napad na prestolnico nemogoč, dokler se severna in južna armada ne združita v toliko, da bosta lahko nastopili, kakor ena vojska.

To stanje je sedaj doseženo in po sklepu vrhovnega poveljstva belih se naskok na Madrid prične v sredo ponoči. S tem stopa državljanska vojna v Španiji v zaključno razdobje svojega razvoja in ker se vse operacije belih vrše po načrtu, ni dvoma, da bo Madrid kmalu padel. Na severnem bojišču je treba pričakovati, da bodo čete generala Molle v nekaj dneh rešile branilce Ovi-eda. Iz vseh manjših in nižjih pristanišč, ki so še v rokah vlade, rdeči z vso naglico pošiljajo z ladjami v Francijo denar, zlato in cerkvene dragocenosti. Narodna vlada v Burgosu je dejala, da bo vse to smatrala kot tatvino in da bo proti vsem ljudem v inozemstvu, ki bi to ukradeni blago kupovali, nastopila po zakonu.

V Sevilji je bila v soboto zvečer velika slovesnost na čast marokanskemu velikemu vezirju. Proslave se je udeležilo nad deset tisoč ljudi, ki so vladarja marokanskih Špancev navdušeno pozdravljali in hoteli s tem demonstrirati za edinstvo Španije in njenih kolonij. Obisk velikega vezirja pomeni, da vladajo med Marokom in nacionalisti v Burgosu veliki in dobri odnosi.

Španska žaloigra

London, 12. oktobra. AA. »Observer« je objavil davi članek bivšega španskega poslanika v Parizu in španskega prvega delegata pri DN Salvadora del Madariaga pod naslovom »Španska tragedija«. Madariaga izraža v svojem članku uvo- domo spoštovanje obema španskima taboroma zaradi njune hrabrosti in trdnega prepričanja. V svojem članku ugledni španski publicist zastopa

lezo, da je treba vzroke španske tragedije iskati izključno le v Španiji. Do te tragedije bi prišlo tudi v primeru, da Mussolini in Ljening nikoli ne bi bila živila. Po mnenju del Madariaga so španski levičarji levičarsko usmerjeni samo v toliko, kolikor je nujno potrebno, da se razmere v Španiji spremenijo. Med posameznimi levičarskimi strankami ni pravega edinstva enakih nazorov. Če desničarji zmagajo, pravi člankar, bo njihova zmaga samo kratka epizoda revolucije, ki se bo nadaljevala in ki bo prej ali slej dovela do popolnega preobrazbenja Španije. Te napovedi se ne bodo uresničile samo v primeru, če bo general Franco našel naprednejše in izobraženejše svetovalce in če mu bo uspelo, da uveljavi širše nazore, kakor jih imajo reakcionarji, ki se zbirajo okrog njega. V tem primeru bo general Franco iz samega sebe napravil orodje mirne in organizirane revolucije. Če pa bo hotel general Franco nasprotno predstavljati samo jez proti levičarskemu viharju, ga bo vihar nazadnje obvelal in odnesel. Rešitev Španije in korist Evrope zahtevata, da se levičarska poplava pravočasno in pravilno kalinizira.

Poročila s front

La Coruna, 12. oktobra. Tukajšnja radijska postaja je razglasila, da so bele čete dejansko zavzele vas Tumblo na fronti pri Avili. Vlade čete so morale zbežati proti Madridu. V kratkem spopadu je bilo ubitih 40 milicnikov. Beli so s to zmago dosegli, da poteka sedaj njihova fronta od Naval-Perala vse do Toleda, v neprekinjeni črti. Tako se je ustvarila tudi zveza med posameznimi belimi oddelki, ki operirajo na zapadno in jugozapadno od Madrida. Na fronti pri Cordobi pomeni zavzetje Ville-Vivioze, ki jo je branilo okrog 2000 komunistov, težak poraz za vladne čete, ki so imele v tej bitki 140 žrtev.

Tenerifa, 12. oktobra. Tukajšnji radio je sinoči ob 23 poročal, da so beli na fronti pri Montori sestrelili tri vladna letala. Beli so zavzeli tudi do- bršen del Bilbaa. Oddelek pod poveljstvom ma- jorja Castejona, ki je zavzel Almorajo, prodira da- lje proti Madridu. Pri San Martinu de Valiglezias

je bil odbit napad vladnih čet, ki so skušale na tem mestu prebiti fronto.

Tenerifa, 12. oktobra. AA. (Havas). Tukajšnja radijska postaja je sporočila, da je uporniška kri- žarka »Almirante Servero« potopila dva topniška čolna.

Burgos, 12. oktobra. AA. General Franco je premestil svoj glavni stan v Salamanco, kjer bo odslej vodil operacije uporniške vojske. Ministrstvi za zunanje zadeve in vojsko pa ostaneta še nadalje v Burgosu.

Burgos, 12. oktobra. AA. (Havas). Glavni stan bele vojske v Valadolidu poroča, da so bele čete v pokrajini Malagi zavzele mestce Manilvo, ki leži 10 km daleč od trdnjave Estepone. Na severnem sektorju pri Sijeligredos so čete sedme divi- zije, ki prodirajo iz Neval-Perara prišle v stike s četami generala Varele. Skupno so zavzeli mestce Chojo de Pinares, severovzhodno od Ceroirosa. Konjenica pod poveljstvom polkovnika Monasterija je uničila tudi poslednja gnezda vladne milice v Vili-Macedoni.

Kaj pa Madrid?

Madrid, 12. oktobra. o. Vladni radio je sinoči poročal, da je za obrambo Madrida pripravljenih 40.000 mož milice. Radio je izdal proglas na vse prebivalstvo, v katerem napoveduje poraz »Hitler- jeh« in Mussolinijevih zaveznikov. Vlada je po radiu tudi dala nova poročila, ki so oznanila zma- gne vladnih čet zadnje dni. Tako pravi med dru- gim, da se vladne čete bore na svojih postojankah pri Oviedu in polagoma napredujejo. Upornikom so prizadele že težke izgube.

Na aragonski fronti vladne čete nadalje pro- dirajo v sektorju Caspe.

Na južni fronti v sektorju Montoru je prišlo do hudih borb okrog Vile Vicioze v pokrajini Cordobi, kjer so vladne čete odbile hude napade upornikov.

Na centralni fronti v bližini Neval-Perara so prednje straže glavne vladne vojske prišle hudo borbo z uporniki. Bitka se vrši pri Cerebrosi v pokrajini Avili.

Konec stavke v Palestini

London, 12. oktobra. Glede na napoved, da se ima v ponedeljek prekiniti arabska stavka, je bil sinoči v Omarjevi džamiji objavljen skupen proglas štirih arabskih vladarjev, Emira Abdulaha, kralja Ibn-Sauda, kralja Gazija in Imana Jemenskega. Arabski stavkovni odbor in zastopniki posameznih arabskih plemen so imeli danes več skupnih kon- ferenc. Čeprav pa so poročila, ki jih prejema angle- ska vlada iz Jeruzalema, optimistična, zaenkrat še ni gotovo, ali bodo arabski uporniki, ki so deloma organizirani in dobro oboroženi, brez nadalj- njega pristali na pozive stavkovnega vrhovnega odbora in arabskih vladarjev. Zaradi sklepa o kon- cu stavke je sinoči po Palestini vladalo veliko ve- selje in so zvečer zvonili zvonovi vseh cerkva v Je- ruzalemu. Mesto je bilo tudi svečano razsvetljeno.

Razvrstitev nemške marke?

Pariz, 12. oktobra. »Oeuvre« poroča, da so v London prispeli vesti, po katerih namerava Hitler v nasprotju z dosedanjimi izjavami nemške vlade in nemške državne narodne banke odrediti deval- vacijo nemške marke, ker sta devalvaciji italijan- ske lire in češkoslovaške krone izzvali položaj, ki je za nemško valuto nevzdržen, in ki bi povzročil nemškemu gospodarstvu in finančnim krogom lahko še zelo velike težave. Londonski gospodarski krogi so prepričani, da bo nemška marka devalvirana že koncem tega tedna.

Bukarešta, 12. okt. m. Merodajni krogi izjav- ljaajo, da se bo meseca novembra postavil temelj za most, ki bo vezal Romunijo in Jugoslavijo pri Turnseverinu.

zmagala neopredeljena lista. Iz dveh občin pa izid volitev še ni znan.

Po dosedaj znanih rezultatih je JRZ zabeležila lep uspeh ter se smatra, da je JRZ dobila 65%, vsa združena opozicija pa okoli 35% vseh občin. Po vsej banovini je bilo včeraj izredno slabo vreme. Po nekaterih krajih je zapadlo toliko snega, da so volilci morali zapuščati volišče in oditi do- mov reševati živino. Zaradi tako slabega vremena tudi udeležba na voliščih ni bila takšna, kakor se je pričakovalo.

JNS, ki je pri zadnjih občinskih volitvah »zma- gala« v večini občin te banovine, je doživela ka- tastrofalen poraz. Kakor kažejo glasovi, ki jih je ta stranka dobila pri večerajšnjih volitvah, se more JNS meriti s pokreti Ljotiča, Hodžer in z drugimi podobnimi strankami in ne bo imela najbrž niti ene občine.

Izid volitev v vrbaski banovini

JNS brez vsake občine

Banjaluka, 12. okt. m. Včeraj so bile v vrbaski banovini občinske volitve. Po vsej banovini je za časa volitev vladal red in mir, razen v vasi Lužani, kjer je prišlo do težkih spopadov na samem voliš- ču. Razlog za ta pretep izhaja iz iz nepravilnih računov iz prejšnjih časov. Pri tem pretepu, v ka- terega se je vmešalo več članov Matičeve in Ore- čanove družine, je bil ubit kmet Matič, dva člana Orečanove družine pa sta bila težko ranjena. In- tervenoriralo je takoj orožništvo ter razgnalo prete- pače in tako vzpostavilo red in mir. Zaradi ome- njenega incidenta so bile volitve tu prekinjene ter bodo ponovno prihodnje nedelje.

Sinoči do 10. so bili znani rezultati iz večine občin, kjer so bile volitve. Vrbaska banovina ima 24 okrajnih mest ter 8 mest, ki so sedeži okrajne izpostave. Od teh 32 mest je JRZ dobila 24 (75%), združena opozicija pa 5 (15,62%). V eni občini je

Izjava finančnega ministra dr. Letice:

Vrednost dinarja ni v nevarnosti

Belgrad, 12. oktobra. m. Zaradi raznih verzij, ki so se zadnje čase začele širiti v javnosti po iz- vršenem razvrstjenosti narodnih valut in v zvezi z ekonomskim in monetarnim položajem naše države, je finančni minister dr. Dušan Letica podal tole izjavo:

Najodločneje demantiram glasove, ki so v zad- njih dneh odjeknili v naši javnosti in po katerih bi bila stabilnost dinarja ogrožena zaradi nedavno podvzetih monetarnih ukrepov v Franciji in ostalih državah tako imenovanega zlatega bloka. Nikakih upravičenih razlogov ni, ki bi kazali na neposred- no nevarnost za dinar zaradi padanja vrednosti inozemskih valut, niti ni kraljevska vlada razpo- ložena, da bi si pri izvajanju svojega načrta o go- spodarskem in finančnem dvigavanju države pustila vzeti iz rok najdragocenejše orodje za ta namen — stabilnost našega narodnega denarja. Dinar mora tudi v bodoče ohraniti svojo popolno in ne- okrnjeno vrednost in bo ostal še nadalje predmet največje pozornosti kr. vlade. Njegova stabilizacija je izvršena s 15. jan. 1935 in se od tedaj pogoji za vzdrževanje te stabilnosti v ničemer niso spre- menili. Stabiliziranje naše valute je prišlo v času, ko se stvarni kurz ni pokrival s službenim tečaj- jem ter smo mi — to se z vso gotovostjo lahko reče — bili predhodniki te devalvacije v Evropi. Ze tedaj smo odkrito priznali resnično stanje ter smo ga prilagodili tudi zakonskim oblikam s tem, da smo uvedli prim 28,5%. Dejstvo je pa — in tudi to je treba odkrito poudariti — da izvršena monetarna devalvacija v Franciji in ostalih drža- vah lahko privede do gotovih pojavov, ki — če- prav morebiti v blagi meri — izzovejo lahko ne- katere trenutne pretrese glede množine našega iz- voza in priliva tujih deviz. To posebno lahko velja za primer, če bi drugim državam uspelo — za kar se bodo gotovo tudi trudile — da na njihovih notranjih tržiščih vzdrže nespremenjen nivo cen. V kolikor se bo položaj razvijal v tej smeri, bo pokazala najbližja bodočnost, ki jo moramo prič- kovati z vso hladnokrvnostjo.

Finančni minister je v tej svoji izjavi tudi de- jal, da kraljevska vlada veruje, da bo mednarod- na izmenjava dobrin urejena tako, da bo izbolj- šala ureditev gospodarskega položaja v svetu in

da bo privedla do rezultatov splošnega izboljšanja tudi pri nas. Naša država bo pokazala na tem po- lju svojo največjo pripravljenost in lojalnost za sodelovanje pri tem obnavljenem delu glede ko- risti in olajšav, ki jih sedanje gospodarsko in fi- nančno stanje zahteva.

Izjave našega in romunskega zunanjega ministra v Belgradu

Mi in Romunija

Belgrad, 11. oktobra. m. Romunski zunanji minister Antonescu je drugi dan svojega bi- vanja v Belgradu porabil za to, da se je poklonil na Oplencu spominu blagopokojnega kralja Ale- ksandra Zedinitelja.

Popoldne sta g. dr. Milan Stojadinović in gosp. Antonescu znova imela daljšo konferenco, na ka- teri sta pretresala vsa gospodarska, politična in druga vprašanja. G. Antonescu je ob 7 zvečer spre- jel domače časnike ter jim podal izjavo o svojih razgovorih z g. dr. Milanom Stojadinovićem.

Pred zaključkom svečane večerje je predsed- nik vlade in zunanji minister dr. Milan Stojadi- novič pozdravil romunskega zunanjega ministra g. Viktorja Antonesca, in imel tale govor:

Ekselence, gospe in gospodje! Dvakrat sem srečen, da morem danes v Belgradu pozdraviti odličnega četa romunske zunanje politike, prvič, ker sem vselej iskreno zadovoljen, ko lahko vidim med nami in ko lahko pozdravim zastopnika dra- ge naš zavezniške Romunije, drugič, ker se mi nudi prilika, da se s hvaležnostjo in toplim namudim spominjam svojega nedavnega obiska v Bukarešti. Rečem vam lahko, da mi je ta obisk prišlo spre- jema, ki so mi ga pripravili, kakor tudi spričo koristnih rezultatov, ki smo jih dosegli za obe državi, ostal v neizbrisnem spominu.

To je prvič, da je vaša ekselence prišla v na- šo državo na uradni obisk kot zunanji minister kra- ljevine Romunije, in vendar vas naša država ni pričakovala ne kot neznanca ne kot tujca.

Prijateljstvo naših dveh držav, osnovano na

identičnosti ciljev in skupnih interesov, utrjeno z dvojnim vezmi Male zveze in Balkanske zveze predstavlja, to se lahko svobodno reče, faktor, ki ga ni mogoče prezreti, pomeni živo in stvariteljsko silo v tem delu sveta. Naši cilji so pravilno postavljeni, naša pota točno določena, harmonija naših vidikov v vidiki naših prijateljev je popolna.

Naša iskrena želja je, da bi naši dve državi, urejeni v notranjosti in zavarovani na zunan, na- daljevali po poti, po kateri sta korakali doslej, po poti, ki — to je dokazano — vodi nasproti miru in napredku. Ne samo naših dveh držav, nego vseh onih, katerim je res do občega miru in napredka.

Nato se je dvignil romunski zunanji minister Belgrad, 11. oktobra. m. Zunanji minister An- tonescu je podal nocoj časnikarjem naslednjo izjavo:

Na Avali sem imel danes priliko, da se sesta- nem s predsednikom vlade dr. Stojadinovićem, ki ima vse vrline odličnega državnika. Poročal sem ob tej priliki o vseh mednarodnih problemih, ki so bili na dnevnem redu na zasledanju ZN v Zenevi in ki so se obravnavali tudi v kuloarjih Zeneve. G. dr. Stojadinović mi je s svoje strani povedal svoje misli o gotovih mednarodnih vprašanjih, tako da so se najini referati medsebojno spopolnjevali. Prišla sva do zaključka, da so interesi Romunije in Ju- goslavije povsem identični, tako na političnem in gospodarskem polju in da se na obeh teh poljih vodi skupna politika. Jugoslavija in Romunija spa- data med one države v Evropi, ki sta med seboj najbolj združeni. Sicer obstajajo med obema drža-

o tehnični izpolnitvi italijanske vojske in o osamosvojitvi vojne industrije je govoril pred dvema dnevnoma Mussolini. Italija ima sedaj 1200 tovarn za orožje in strelivo. Zaradi izpolnitve vojske bodo delavni čas letalski industriji zvišali na 60 ur tedensko.

Gömbösov pogreb je bil v soboto z velikimi slovesnostmi v Budimpešti. Udeležili so se ga uradni zastopniki Avstrije, Nemčije, Italije, Poljske itd.

Eden bo odstopil, tako poročajo nekateri lon- donski listi in sicer zaradi zdravja. Njegov nasled- nik bi bil bivši zun. minister Hoare. S tem bi se Anglija vrnila k tesnemu sodelovanju z Italijo in Francijo.

Predsednik bolgarske vlade Kiosevanov je prišel danes v Belgrad in bo imel z našimi politiki razgovore, ki bodo zaključili razgovore Antonesca.

Kmečko milico pod naslovom »Defensa rural«, ki bo podpirala državne oblasti pri vzdrževanju reda in mira je ustanovilo meksikansko vojno mi- nistrstvo.

Kongres nemške Zveze za kolonije, ki bi mor- al biti v Breslavu, so odložili iz zunanje političnih ozirov predvsem z ozirom na Angleže.

Odbor za reformo ZN se bo sestal v Zenevi 9. novembra.

V strogi pripravljenosti je zaradi zadnjih sklepov avstrijske vlade vsa avstrijska oborožena sila.

Velik mraz v Italiji je že drugič zavladal po- vsod. Okrog Milana je bilo 7 stopinj pod ničlo.

48 narodnih socialistov je bilo aretiranih zad- nje dni na Dunaju, ker so skušali organizirati na- rodno socialistično stranko na Tirolskem.

Trgovska pogajanja med Romunijo in Italijo se prične v Rimu ta teden. Danes so v Bukarešti določili člane romunske delegacije pri teh raz- govorih za novo trgovsko pogodbo.

Romunski kralj gre v ČSR na političen obisk, da vrne svoječasn obisk predsednika češkoslo- vaške republike dr. Beneša. Ta obisk bo konec meseca.

Demonstracije proti komunistom so bile v Metzu ob večerajšnjem shodu, na katerem je go- voril voditelj francoskih komunistov Thorez. De- monstracije proti komunistom se je udeležilo več tisoč ljudi.

Kongres mednarodnega poljedelskega zavoda se je zaključil v soboto v Rimu. Prihodnji kongres bo 1938.

Italijanski zunanji minister grof Ciano je več- raj odpotoval skupno z avstrijskim kanclerjem dr. Schuschniggom iz Budimpešte na Dunaj.

Povečanje kontingentov za izvoz v Italijo je dovolila italijanska vlada. Ti kontingenti veljajo za kavo, jajca, perutnino in meso.

Prvi direktni vlak iz Pariza v London, iz ka- terega ne bo treba prestopati na ladjjo, ampak kar vlak zapeljejo na ladjjo, je včeraj odpeljal ob 10 iz Pariza.

Trupla mornarjev z ladje »Pourquois pass«, ki jo je doletela žalostna usoda pri polarnih raziska- vanjih so včeraj pripeljali v Pariz in jih položili na mrtvaški oder v Notredamski katedrali.

Velike protifašistične manifestacije so bile včeraj po delavskih četrtih v Londonu. Polcija je morala nastopiti s silo proti komunistom, ki so demonstracije vodili.

Dve letali sta zadeli v zraku skupaj včeraj pri romunskih manevrih ter zgoreli z letalcema vred.

7000 novih letal bo po novem angleškem obo- roževalnem načrtu zgradila angleška letalska in- dustrija. To je odgovor na pospešeno oboroževanje Italije.

Nov letalski rekord je postavila nizozemska letalka Jean Batten in sicer je progo Anglija— Avstralija preletela 24 ur hitreje, kakor dosedanjí moški rekorder.

Bolgarski vojni minister je odstopil, bil je to general Gibčev. V zvezi s tem pripravljajo velike upokojitve v bolgarski armadi in v zvezi z ob- novo bolgarske vlade, ki bo po vrtnitvi predsednika Kiosevanova v Sofijo.

Voditelja »Ognjenih križev« polkovnika dela Roque in šest voditeljev francoske socialne stranke bo levičarska pariška vlada postavila pred sodišče zaradi zadnjih spopadov s komunisti v Parizu.

Pri avstrijskem domačem sporu ne gre toliko za nasprotstva med avstrijskimi voditelji, kakor za to, ali bo na nadaljno avstrijsko politiko vpli- vala Italija ali Nemčija. Kancler dr. Schuschnigg hoče seveda vzdržati ravnovesje.

Razvrstitev funta se boje v Švici, ker se baje s tem bavijo londonski finančni krogi.

Nove vojne prostovoljce od 17. leta dalje bodo začeli sprejemati v vse panoge nemške vojske.

Sovjetski spomenico o Španiji je londonski od- bor za nevmešavanje odložil in jo bo obravnaval šele pozneje. Sporočil jo bo samo prizadetim vladam.

Nemški tujski promet je zaradi olimpijskih iger o uradni statistiki zrasel skoraj 33 odstotkov.

vama meje, toda interesna skupnost je mnogo večja, da bi mogle te meje pomeniti kakšno oviro.

Zapuščam Belgrad v prepričanju, da bosta obe državi še dolgo delovali v taki slogi kakor dozdaj, posebno pa, da bosta sodelovali v ideji za utrditev svetovnega miru. Velika čast je bila zame, da me je povabil Nj. Vis. knez namestnik Pavle na kosilo, kjer sem imel priliko spoznati njegove velike mo- ralne in državniške sposobnosti. Zapuščam Belgrad z velikim zadoščenjem, istočasno pa obžalujem, da ne morem ostati dalje časa. Upam, da se bom kmalu zopet sestanek z g. dr. Stojadinovićem in to na se- stanku zunanjih ministrov držav Balkanskega spo- razuma.

Mariborsko gledališče:

Prva legija

Maribor, 11. oktobra.

Le redko smo dozdaj v mariborskem gledališču (kakor pri sobotni premieri) z ugodjem in radostjo mogli ugotoviti, da ni celoten izraz vsega našega teaterskega napora voljo, jalovo rezoniranje, tegobno, brezciljno tavanje in iskanje v temi, čeprav talentirano, pametno, vendar domala brezdušno, neprepuščujoče, zlagano, pač pa da premore naš ansambel nekaj pravega, neposrednega, iskrenega in resničnega. Toda čedalje bolj zaskrbljeni in malodušni smo pričakovali takih predstav kakor je bila sobotna.

Tako nas je po tej žalosti v našem gledališču spet ugodno presenetila sobotna uprizoritev umetniško kvalitetnega in dramatičnega dela: »Prva legija«. Spet nas je vsiljivo dražilo vprašanje: zakaj nas je toliko dobrih, umetniških del, igranih v našem gledališču, pustilo hladne in ravnodušne, »Prvo legijo«, ki so jo takisto igrali sami znani, domači igralci, pa nas je povsem zadovoljila, presenetila in navdušila. Tokrat smo se domislili rešitve, njegovega velikega pomena in naloge. Ni bilo samo dobro delo vzrok uspeha, pač pa tudi slikovit, monumentalni vnanji izraz igravca in skupin, delo režiserja, ki zna igrati organsko graditi in miselno ravnati z njo; v kratkem: celotnost vsega igranskega snovanja podrediti notranji zakonitosti in jo preliti v igro, v to, iz česar je teater izšel in v čemer je njegova čarovita moč. Tako smo s strnjenjem sledili prizorom, ki se je v njih odražala sposobnost režiserja g. Malca in sila igranskega upodabljanja, in dognali, da v Ma-

riboru že dolgo ni bilo tako uravnovešene in osredotočene, notranje sile, navzven tehtno in diskretno podane igre.

Cudili smo se, odkod na mah tolikani dobrih igrancev v našem gledališču. Bili so, a priti niso mogli do svoje prave podobe. Nismo poslušali le njih lepe, enotno izgovorjene besede, marveč jim tudi povsem verjeli, čutili z njimi in bili navdušeni, ker so nas nenehno osvajali, ker so bili v igri neposredno človeški in iskreni.

G. Nakrst je do polankosti izklesal patra Aherna. G. Košuta je s svojo bogato igravsko umetnostjo postavil do kraja izdelan lik ozkosrčnega, vnoomer čemernega in tenkovestnega patra Keena; temu sorodnega patra Sturta je izdatno, slikovito upodobil g. Kosič. G. Malec je tenko premislil in na moč poglobil upodabljanje patra Duquesna, rektorja kolegija sv. Gregorja. Cutljeviga patra Rawleiga je v vsem mladostnem žaru igral g. Verdonik in z g. Blažem je igral v sebi razklanega, razbolelega muzika, patra Fultona. G. Grom (Quarterman), P. Kovič (Carey) in Gorinšek (Morell) so ustvarili tri s celoto docela ubrane in izklesane like. Mali Mohor (Jimmy Nagee) je bil enostaven in dober. Motil ni niti g. Borko (Strelesky).

V soboto je bil lep, slovesen gledališki večer. Prepričani smo, da nam bo g. Malec, ki je tako krepko in uspešno začel svoje delo, pripravil še več takih večerov, in upamo, da ga bo zato tudi gledališka uprava umela obdržati in ne bo krenil na pot tistih, ki so morali iti drugam dokazovati svoje mojsterske sposobnosti.

Zločinsko početje brezvestnih žensk

Umorjen otrok, smrt matere

Celje, 11. oktobra.

Kriminalna oblast je včeraj in danes prišla na sled in odkrila zločinsko početje brezvestnih žensk, ki so zagrešile odpravno nedonošenega 7 mesecev starega plodu in smrt mlade 29 letne nezakonske matere, katera se je, ne ve se pod kakšnim vplivom, spustila v to umazano in človeka nevredno in ponižujoče dejanje. Vsa zgodba pa kaže, kako globoko smo zabredli in da se dobe ljudje, ki so zmorni za denar zagrešiti prav vsako zločinstvo. Primer, ki se je dogdil sedaj v Celju, ni osamljen, zato je pričakovati, da bo oblast tokrat sodila brez usmiljenja.

Iz Savinjske doline je prišlo v Celje mlado dekle, kjer se je seznanila z nekim fantom! Pozneje pa ni ostalo brez posledic. Kaj se je godilo od takrat naprej v duši dekletovi, bo ostalo najbrž za vedno tajna, ki jo je žrtev odnesla s seboj v grob. V celjski okolici je našla žensko, ki za denar mori se nerodna bitja. Ta ženska je dekleta oddala v »sanatorij« k neki sosedki, od kjer je hodila v »ordinacijo«. Pri svoji ordinaciji se je posluževala brezvestna ženska strupenega telohovega korena in vročih kopeli. Res je s svojimi strupenimi in škodljivimi pripomočki dekletu »pomagala«. Da bi pa ostalo vse prikrito, je ženska B., pri kateri se je nahajalo nesrečno dekle na stanovanju, skrivaj po-

kopala žrtev brezvestnega mazaštva. Zgodilo se je to baje 3. oktobra.

Dekletu je pa postajalo vedno huje in ji ni nič več pomagalo. Zatekla se je tudi k neki poklicni babici, kateri pa menda ni zaupala vseh skrivnosti, pa ji je kljub temu skušala babica pomagati po svojih močeh. Pa tudi vse to skupaj ni nič pomagalo. Dekletovo stanje se je vedno bolj slabšalo in so bili prisiljeni, da so jo iz »sanatorija« v Novi vasi pri Celju, kjer se je zdravila, z avtomobilom odpravili na njen dom v Savinjski dolini. Njeno stanje se je pa od trenutka do trenutka slabšalo. Poklican je bil zdravnik iz Zalca, ki pa tudi ni mogel več pomagati in je takoj odredil prevoz dekleta v celjsko bolnišnico. V bolnišnici je dekle pred smrtjo zaupalo nekatere posebnosti »sanatorija«. Nesrečna 29 letna H. je v soboto zvečer v bolnišnici umrla.

Prav zanimivo je, da se je v »sanatoriju« v Novi vasi v času, ko se je tam zdravila sedaj že pokojna H., mudil ob neki priliki tudi uradni zdravnik. Lastnica »sanatorija« je bila nekaj bolana in je poklicala uradnega zdravnika. Ob tej priliki je bila nesrečna žrtev pri oknu, lastnica pa v postelji. Zdravnik je še vprašal dekle, kaj dela, nakar je dobil odgovor, da se nahaja na obisku pri omenjeni bolnici. Kakor čujemo, je bilo v zvezi s tem zločinskim početjem aretiranih že več oseb.

Društvo „Feniksovih“ zavarovancev v Ljubljani

Ljubljana, 12. oktobra.

Polom avstrijskega »Feniksa« je hudo prizadel posebno Slovenijo, ki ima od vseh pokrajin v državi najgostejšo mrežo »Feniksovih« zavarovancev. Da bi kolikor mogoče uspešno ščitili svoje interese, so se slovenski zavarovanci »Feniksa« združili v enotno organizacijo, ki je predhodno izvršila vsa pripravljala dela.

Občni zbor novega društva je bil v soboto zvečer ob osmih v hotelu Miklič. Na zborovanje je prišlo nad 100 zavarovancev, ki so se prijavili v članstvo nove organizacije. Pregledno poročilo o sedanji situaciji, ki vlada v razmerju med »Feniksom« in njegovimi zavarovanci, je podal odgovornik g. dr. Oton Fettich. Zborovalci so njegovemu poročilu sledili z izredno pozornostjo. Nato je bila sprejeta sledeča

resolucija.

v kateri so obsegane glavne zahteve zavarovancev in ki jo bo društvo predložilo belgradski vladi:

1. Pridružujoč se v polni meri sklepom sestanka delegatov zavarovancev z dne 4. t. m. v Belgradu, prosimo in predlagamo, da se odločno zavzamete za to.

2. da se uredba z dne 23. aprila t. l. o začasni ustavitvi nekaterih pravic »Feniksovih« zavarovancev dopolni, oz. izpremeni v tem smislu, da se ukine do nadaljnjega izplačevanje zapadlih zavarovalnih vsot, moratorij razširi tudi na plačilo škod, obenem pa dovoli »Feniksovim« zavarovancem za plačevanje tekočih premij primerno podaljšanje čakalnega roka brez kvarnih posledic za obstoj zavarovanja;

3. da se izda uredba z zakonsko močjo o tem, da je »Feniksovim« zavarovancem popolnoma zadržano neokrnjeno vračilo tekočih premij, vpla-

čanih na vezani račun za slučaj, da sanacija ne bi uspeja;

4. da se z vso odločnostjo nadaljujejo in dovrše čim prej diplomatski koraki radi vračila onih izozemskih menic v našo državo, ki tvorijo del premijske rezerve jugoslovanskega »Feniksa«;

5. da se uporabijo pri jugoslovanski filijalki zavarovalnice »Feniksa« takoj z vso odločnostjo predpisi uredbe o zmanjšanju rezijskih stroškov gospodarskih podjetij od 23. novembra 1934;

6. da se ustanovi v ministru trgovine in industrije posebna komisija, ki se bo bavila samo z vprašanjem in delom radi sanacije »Feniksa« in da se v to komisijo privzamejo tudi zastopniki zavarovancev, ter da se

7. v izvajanju tega načela dovoli tej komisiji popoln in neomejen vpogled v vsa dela dosedanjih komisij ter v vse knjige in listine jugoslovanske filijale zavarovalne družbe »Feniks« in njenih podružnic, kakor tudi, da se javnost periodično brez prikrivanja in olepšavanja obvešča o dejanskem položaju družbe in o napredovanju sanacijske akcije;

8. da se dovrši čim prej in uzakoni z zakonsko uredbo popoln sanacijski plan glede jugoslovanskega portfelja »Feniksa«, upoštevajoč pri tem načelo, da morajo žrtve za sanacijo nositi država in ostale zavarovalne družbe, ki poslujejo v naši državi;

9. da se vse to dovrši vsekakor pred potekom duge moratorijske uredbe, torej pred 28. novembrom t. l., ki se nikakor ne sme podaljšati.

Izvoljen je bil odbor s predsednikom g. Jerasom in podpredsednikom dr. Fettichom na čelu. Sledila je nato krajša, a stvarna debata, v kateri je zlasti dr. Fettich pojasnjeval nekatere zadeve, tičeče se »Feniksa« in dajal odgovore na vprašanja.

pleča. Mati je s presunljivim krikom zbežala iz hiše in z njo tudi oba brata: ranjeni Alojzij in Viktor. Vsi trije so se zatekli v tovarno, ki stoji v neposredni bližini. Tu so takoj zaprli za seboj tudi vrata, da bi nasilni Jernej ne mogel do njih.

Kmalu je pridrla do tovarne tudi Jernej. Ko ni mogel za ubežniki, je začel lomiti po vratih. Alojzij je imel s seboj vojaški revolver. Da bi brata prestrašil, je oddal najprej en strel v zrak. Ko brat še ni odnehal, je Alojzij ustrelil skozi lesena vrata. In ko pred vrati še ni bilo miru, je Alojzij ustrelil tretjič in sicer skozi ključavnico. Tedaj je Jernej pred vrati samo kriknil, nakar je zavladala tišina. Alojzij je takoj zaslišal nesrečo. Odprl je vrata tovarne in na pragu so našli Jerneja — že mrtvega. On je tedaj, ko je Alojzij ustrelil skozi ključavnico, najbrž hotel poskiliti skozi ključavnico in se je najbrž ravno sklanjal. Kroglja ga je namreč zadela v vrat.

Medtem je začel omagovati tudi Lojze, ki je imel hudo rano z nožem v hrbet. Poklicali so takoj zdravnika, ki je odredil prevoz v bolnišnico. Truplo Jernejevo pa je ostalo na kraju nezgode vse dokler ni včeraj prišla sodna komisija, ki si je ogledala položaj na kraju nesreče, popoldne pa v mrtvašnici izvršila obdukcijsko.

Kdo zažiga okrog Črnuč

Ljubljana, 12. oktobra.

Danes okoli pol dveh zjutraj je prišlo v vasi Nadgorica pri Črnučah do požara, ki je vzbudil splošno pozornost že zaradi tega, ker je to od sobote že drugi požar in so žrtve požarov zopet kozolci. Ljudje so opazili ogenj najprej v kozolecu posestnika Andreja Kodermana. Komaj pa so prišli do tega kozoleca, je začelo goreti tudi v sosednjem kozolecu posestnika Franca Snoja. Na kraj požara so takoj prispeli reševalci iz vasi Nagorica in Črnuč. Morali pa so se omejiti le na reševanje, dočim je v kozolecu Andreja Kodermana pogorelo vse obenem s poljskimi pridelki, s stroji in ostalimi gospodarskimi potrebščinami, se je iz kozoleca

Franca Snoja posrečilo rešiti le nekaj desk, ostalo pa je tudi postalo žrtev požara. K sreči pa so požar omejili tako, da ni zgorela še Snojeva drvarnica, svinjak ter v bližini stoječa šupa.

Brez dvoma je, da gre pri tem, kakor pri požaru v soboto zvečer, za zločinsko roko. To potrjuje okolnost, da je v obeh primerih ogenj izbruhnil pod sumljivimi okolnostmi, danes ponoči pa takorekoč istočasno. Razen tega so danes zjutraj opazili od kozoleca naprej čez njive sledove moških čevljev. Orožništvo je pridno na sledu in je brez dvoma, da bo zločinec v najkrajšem času padel v roke pravice in to še prej, predno bo njegova zločinska roka utegnila najti kako novo žrtev.

Prsti JNS v gasilskih organizacijah

Celje, 11. oktobra.

»Jutro« in vodilni celjski tednik »Nova doba« sta objavila ta teden notico o gasilski četi na Babnem, zaradi katere se je mudil koncem meseca septembra v Celju vrhovni inšpektor Gasilske zveze kraljevine Jugoslavije iz Belgrada, g. Ilija Pintar. Kakor je Celjanom še dobro znano, je bila v tistih glavnih časih JNS-vlade razrešena takratna uprava gasilske čete na Babnem svojih funkcij in je bil četi postavljen komisar. Ni nam prav znano, kateri argumenti so vodili takrat politično oblast, da je bila razrešila upravo gasilske čete na Babnem vseh funkcij, dozdeva se pa nam, da je bil edini argument »punktaški« in ker pač člani takratne uprave niso pihali v tisti rog, kakor celjski močnjaki, katerim na čelu je stal sam veliki mojster gospod dr. Ernest Kalan. V celjskem pašaluku pa paševal narodni poslanec gospod Ivan Prekoršek. Da bo šlo ja vse po notah, so se bili JNSarji lotili tudi gasilskih organizacij.

Godilo se je vse to po znamenitih občinskih volitvah v jeseni l. 1933. Nekateri člani Prosto-voljne gasilske čete na Babnem so bili toliko predzorni, da so celo pri omenjenih volitvah kandidirali na tako zvani »punktaški« listi. Mislimo, da je ozadje pač to in nič drugega. Kmalu nato, v začetku l. 1934, je bila takratna uprava Prosto-voljne gasilske čete na Babnem razrešena od politične oblasti svojih funkcij in je bil četi postavljen komisar. Kako se je moglo to zgoditi, nam ni znano, ker gasilski zakon ne po-

zna v gasilskih organizacijah nikakih komisarjev. Ker se je kršil gasilski zakon, so štirje člani v znak protesta izstopili iz čete prostovoljno, 17 članov je pa nova uprava, katero je bil imenoval komisar, izključila iz čete, večinoma po §§ 1 in 5, čl. 2 gasilskega zakona, nekatere zaradi nedostojnega vedenja nekaj pa z izgovorom, češ da ne stanujejo na območju čete. Proti takemu nezakonitemu postopanju in nezumnim razmeram, ki so zavladale nato v četi — ozadje je, kakor je iz zgoraj navedenega razvidno, popolnoma politično — so se izključeni in odstopivši člani pritožili na gasilsko župo. Pritožba je pa ostala nerešena. Letos so se bivši člani ponovno pritožili in sicer pri višji gasilski instanci, nakar je prišel v Celje vrhovni inšpektor gasilske zveze g. Ilija Pintar. Vrhovni inšpektor je ugotovil: da je bil protizakonito postavljen l. 1934 gasilski četi na Babnem komisar, da so bili bivši člani protizakonito izključeni in poudaril, da se nima nobena politična oblast pravice vmešavati v gasilske zadeve. Vrhovni inšpektor je nadalje odredil, da se smatrajo vsi bivši člani, ki so bili iz čete protizakonito izključeni, zopet za pravne redne člane in se morajo njim povrniti kot rednim članom vse njihove pravice in jih je smatrati, kakor bi ne bili nikdar izključeni.

Taka je resnica o gasilski četi na Babnem in o rezultatih vrhovne inšpekcije in ne, kakor sta poročala »Jutro« in celjsko pohorsko trobilo »Nova doba«.

Bolgarski min. predsednik skozi Ljubljano

Ljubljana, 12. oktobra.

S simplomom je sinoči potoval skozi Ljubljano bolgarski ministri predsednik Kiosevanov. Bolgarski ministri predsednik se vrača z ženevskega zasedanja Zveze narodov ter se bo ustavil v Belgradu kjer se bo poklonil Nj. kr. Vis. knezu namestniku Pavlu ter se sestal s predsednikom vlade in zunanjim ministrom dr. Milanom Stojadinovićem ter romunskim zunanjim ministrom Antonescom. V spremstvu Kiosevanova sta bila oba njegova kabinetna šefa, z Belgrada pa mu je prispel nasproti tajnik zunanjega ministristva. Na ljubljanskem kolodvoru ni bilo posebnega sprejema in je bolgarski ministri predsednik po kratkem lavkovnem postanku nadaljeval pot v Belgrad.

Zopet dve občini v JRZ

Rogaška Slatina, 12. oktobra.

Včeraj so bile zopet v dveh slovenskih občinah občinske volitve. Obe občini sta prinesli zopet presenetljivo zmago JRZ. Bila sta to Rogaska Slatina in Loški potok v kočevskem rezu. Zlasti veliko je bilo zanimanje za volitve v Rogaski Slatini, kjer so nasprotniki, med njimi toliko bahati »mačkoveci«, napeli vse sile, da bi iztrgali zmago naši stranki. Ljudstvo pa je bilo zrelo in je vedelo, da so velike agitacije nasprotnikov le prazen nič in je zato oddalo glasove v veliki večini za JRZ. Od 1.271 volilnih upravičencev je volilo 724 ali 56,96%. Od tega je dobila JRZ 429 glasov in 26 mandatov, nasprotniki pa 295 glasov in 4 mandate. Nosilec JRZ liste je bil g. Franc Weilguni, nosilec opozicijske liste pa Vinko Plemenitaš.

Loški potok, 12. oktobra.

Včerašnje občinske volitve so prinesle veliko zmago naši stranki. Vloženi sta bili dve kandidni listi in sicer naša ter druga lista, na kateri so se združili vsi nasprotniki. Združili so se radi tega, da bi kot enota lažje odnesli zmago. Toda volitve same so pokazale, na čigavi strani je ljudstvo in komu zaupa. Od 715 volilnih upravičencev jih je glasovalo 548 ali 75,2%. Od tega je dobila JRZ 368 glasov in 16 mandatov, nasprotniki pa so dobili 182 glasov in dva mandata.

Občni zbor Ipavčeve pevske župe

Maribor, 11. oktobra.

Danes se je vršil v Mariboru občni zbor Ipavčeve pevske župe, ki ga je vodil predsednik skladatelj Vasilij Mirk. Iz njegovega poročila ter poročil tajnika Ludvika Gračnerja, blaginjaka Lukše in zborovodje Horvata se je zrcalilo izredno plodovito delovanje te pevske organizacije v preteklem poslovnem delu. Župa se je pomnožila za tri nove člane, za Glasbeno društvo v Gor. Radgoni, pevsko društvo »Hum« v Laškem ter pevski odsek društva »Nanos« v Mariboru. Največja župna prireditev je bila lani proslava Jenkove stoletnice. Priredila je tudi v letošnjem poletju tečaj za zborovodje, ki se je lepo obnesel. Pri volitvah je bil v celoti izvoljen dosednji odbor.

Gospodarsko zborovanje v Zagrebu

Ljubljana, 12. oktobra.

Včeraj, v nedeljo ob 10 so hišni posestniki, trgovci, obrtniki, gostilničarji in ostali stanovi priredili v restavraciji »Eden« zelo dobro obiskano zborovanje z dnevnim redom: 1. Vzrok gospodarske krize. 2. Predlogi za reševanje krize. 3. Obrtniški dolgovi.

V imenu trgovcev iz Slovenije je pozdravil zborovalce predsednik Združenja lesnih trgovcev iz Ljubljane gosp. Franc Skrbec, ki je tudi poročal o sila težkem položaju lesne trgovine in industrije, o dalekosežnih posledicah, ki so s tem v zvezi in o vseh gospodarskih panogah, ki so za vse stanovne in za vse slovenski narod velike važnosti. Ob zaključku svojega govora je ugotovil, da je sedanje finančno stanje v državi posledica množestvenih prejšnjih napak in načina naše gospodarske politike. Zato je tudi treba to vprašanje reševati v soglasju z vsemi onimi, ki žele dobro vsemu slovenskemu narodu.

Vpisovanje oblig. posojila v polnem teku

Ljubljana, 12. oktobra.

Tudi danes se je nadaljevalo vpisovanje 6% obligacijskega posojila ob velikem zanimanju tako vlagateljev kakor tudi vpisnikov v gotovini. V Mestno hranilnico so vse dopolne prijave prijave vlagateljev za vpis tega posojila ter je pričakovati, da bo še pred potekom enomesečnega roka posojilo v celoti podpisano.

Celjske novice

Celje, 11. oktobra.

Ljotičevci zborujejo. Tudi »ljudski pokret, Zbor« kakor se sam imenuje, si je izbral za center in izhodišče svoje propagande po Sloveniji Celje. Nekaterikrat se je že zbralo v Celju kakih 7 moč, da so razpravljali o ideologiji in o razširjenju te nove organizacije med Slovenci, pa kakor izgleda, vedno brez pravega rezultata, ker uspeha ni nikjer nobenega in za pokret sploh drugi ne ve, kakor pribešči sami, kar pa tudi ni prav nobena škoda. Tudi danes so se zbrali v našem lepem Celju poklicani in nepoklicani voditelji in pretresali svoj program prav od vseh strani, pa niso prišli do prav nobenega zaključka, ker ne vedo, kako in na kakšen način bi šli med narod, da bi bil vsaj malo dovteten za njihove »ideje«. Torej povedali niso prav nič novega in naj ne bo prav nobenemu žal, ki je zamudil to gledališko uverturo. Nekaj radovednežev je poslušalo dolgočasna izvajanja malopoznanih in brezpomembnih političnih veličin.

Koroški so zborovali. Danes se je vršil v Celju 8. redni letni občni zbor Kluba koroških Slovencev. Na predvečer je bil v Narodnem domu intimen družabni večer, katerega so se udeležili številni koroški Slovenci in Celjani. Govorila sta predsednik drž. tož. dr. Julij Fellacher o položaju slovenske manjšine na Koroškem, župnik dr. Janko Arnež pa o značaju koroških Slovencev. Na dnevnem redu so bile tudi pevske točke, ki jih je izvajal oktet ljubljanske Zvona in dramatična slika Kres. Danes zjutraj ob 8 je bila v opatijski cerkvi sv. maša za vse umrle člane kluba, nato je bilo pa v Narodnem domu zborovanje, na katerem so bila podana poročila o uspešnem delovanju Kluba in o razmerah, v katerih živijo koroški Slovenci. Ves potek zborovanja je pokazal, da je med nami še mnogo emisla za lepo koroško zemljo in za rod, ki živi onstran Karavank. Položaj za našo manjšino se pa ni nič izboljšal, kljub neprestanim obljubam od strani najmerodajnejših faktorjev avstrijskega javnega življenja.

Modernizacija ceste Maribor-St. Ilj

Maribor, 11. oktobra.

Včeraj se je vršila na sreskem načelstvu že tretja licitacija za oddajo modernizacije ceste Maribor—St. Ilj. Licitacije so se udeležile tvrdke: Inž. Ubald Nassimbini jun., Slograd in Stavbna d. d. iz Ljubljane ter inž. Pežič iz Zagreba. Dela je izdruževala zopet, sedaj že tretjič, mariborska tvrdka Nassimbini, ki je dala na vsoto 3.622.000 Din 1.1 odstotka popusta. Dela morajo biti končana v 14 mesecih. Upati je sedaj, da ministristvo te licitacije ne bo zopet zardi kakšne malenkostne napake razveljavilo ter tako zavrla za prepotrebna dela. Če bi bila potrjena prva licitacija, bi bila dela sedaj vzdolž proge že v polnem teku.

Vlom v trgovino

Ptuj, 11. oktobra.

Preteklo noč so neznani storilci vlomili v trgovino s papirjem, last Blanke Herberta. V trgovini so odprli ročno blagajno, v kateri se je nahajalo le 300 Din gotovine. S plenom so neopaženo zginili v temno noč. Policija je uvedla preiskavo, našla je tudi prstne odtise. In je upati, da pridejo nepridipravi kmalu v roke pravice.

★

Kolesar povozil deklico. Neznani kolesar je povozil 13-letno Marijo Lendaro, hčerko posestnika v Apačah pri Sv. Lovrencu na Drav. polju. Pri padcu je deklica dobila hude poškodbe na glavi, zlomljeno ima tudi levo podkoleno. Poškodovana deklica se zdravi v ptujski bolnišnici, orožniki pa iščejo brezobzirnega kolesarja.

Ljubljana danes

Koledar

Danes, ponedeljek, 12. oktobra: Maksimiljan. Jutri, torek 13. oktobra: Edvard.

Nočno službo imajo lekarne: dr. Piccoli, Tyrševa cesta 6, mr. Hočevar, Celovška cesta 62, in mr. Gertus, Moste.

Glasbena Matica ljubljanska odprla drevi ob 20 novo malo filharmonično dvorano na Kongresnem trgu v I. nadstropju. V njej se bo vršil nocoj slovenski koncert s skladbami Davorina Jenka, Gallusa, Foersterja, Ravnika, Lajovica, Osterca, Kogoja, Škerjanca, Svare in Prevorška. Posamezna dela pa izvajajo: pianist Lipovšek, pianistka Zora Zarnikova, violinist Karlo Rupel, sopranistka Polajnar Ljudmila, Slovenski vokalni kvintet in godalni orkester orkestralnega društva Glasbene Matice. Vse posetnike nocojnega prvega koncerta v mali filharmonični dvorani, ki bo dobro zakurjena, prosimo, da odlože garderobo v levi garderobi in pritičijo. Dostop v malo dvorano je po levem stopnišču. Predprodaja vstopnic od 15 do 3 Din bo ves dan v Matici knjigarni, od pol 8. dalje pa v veži Filharmoničnega poslopja. Občinstvo vam bomo na zanimivi otvoritveni koncert.

Konjeniki — obvezniki in častniki, ki morajo imeti lastnega jahalnega konja z opremo, se opozarjajo, da bo vojaška oblast v bodoče priznavala le kompletne sedlo »M. 29«, čigar opis se dobi pri poveljstvu vojnega okrožja.

Repertoar Narodnega gledališča v Ljubljani

DRAMA

Začetek ob 20 uri

Ponedeljek, 12. oktobra: Zaprtlo.
Torek, 13. oktobra: Zaprtlo.

OPERA

Začetek ob 20 uri

Ponedeljek, 12. oktobra: Zaprtlo.
Torek, 13. oktobra: Dvojno knjigovodstvo, Red B. Gostovanje v Mariboru: Madame Butterfly.
Sreda, 14. oktobra: Zaprtlo. (Gostovanje v Celju: Madame Butterfly.)

Mariborsko gledališče

Torek, 13. oktobra: Ob 20. »Madame Butterfly«. Gostovanje ljubljanske opere.

V torek gostovanje ljubljanske opere. Upizore znano Puccinijevu opero »Madame Butterfly«. — Režijo vodi in dirigira kapelnik N. Stritof. V glavnih vlogah nastopijo primadona Zl. Gjurgjenčeva, Kogeljeva, Gostič in Janko. Dobri sedeži so še na razpolago, zato se pravoslačno pobirajte!

Maribor

Mojsirska izpitna predavanja so zaradi predavateljeve odsotnosti začasno prekinjena ter se nadaljujejo zopet v četrtek 15. oktobra ob običajni uri.

Akadska kongregacija ima svoj prvi sestanek za leto 1936-37 drevi ob 8. zvečer v kapeli ob. frančiškanev. Stari in novi člani iskreno vabljeni. Tekma z Madžari je preložena. Maraton je do bil sporočilo, da je tekma z državno reprezentanco madžarskih rokoborcev zaradi nenavadnih ovir preložena. Tekma se bo vršila v Maribor dne 7. novembra.

Nesrečna ljubosumnost

Maribor, 11. oktobra.

Včeraj smo poročali o razpravi proti trem viničarjem iz Malega vrha v Slov. goricah, ki jih je spravila na zatožno klop nesrečna ljubosumnost. Viničarka Ana Lorenčičeva je v napadu ljubosumnosti pregovorila viničarja Rudolfa Priklja in Antona Skofiča, da sta zažgala hišo viničarju Stefanu Golobu, sama pa je pozneje Golobu še zastripila kravo. Lorenčičeva je bila obsojena na 3 mesece in 15 dni zapore, Priklj je dobil 2 leti in 14 dni zapore, Skofič pa 2 leti robije.

Častno vabilo za Vasjo Pirca

Maribor, 11. oktobra.

Naš velemojster Vasja Pirc, ki živi stalno v Mariboru, je prejel silno laskavo vabilo iz Solije. Povabljen je, da odigra v nedeljo, dne 18. t. m. v Soliji partijo šaha z bolgarskim mojstrom Geševom. Ta partija pa bo nekaj čisto posebnega. Igrala se bo z živimi figurami. Vasja Pirc bo v prihodnjih dneh odpotoval na Bolgarsko, kjer bo po zanimivi partiji v Soliji najbrž nastopil še po drugih mestih s simultankami.

Iz Slovenskih goric

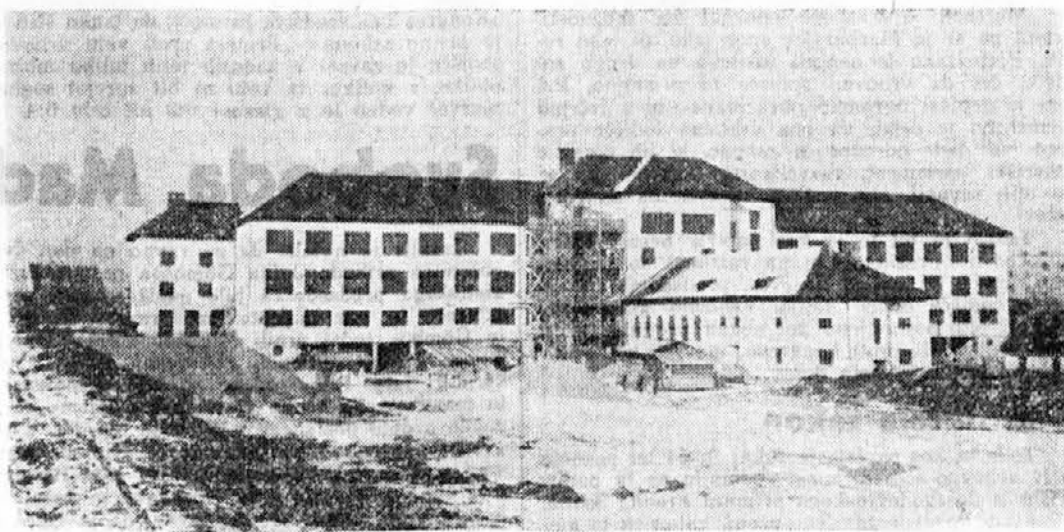
Sv. Ana v Slov. gor., 9. oktobra.

Začasna občinska uprava. Pred kratkim je banska uprava razrešila občinsko upravo in odbor občine Ščavnica, okraj Maribor levi breg. Imenovana je nova začasna občinska uprava, in sicer: predsednik Spindler Jože, podpredsednik Kroner Jožef, blagajnik Neudauer Miha, ostali člani uprave so: Rajšp Franc, Senekovič Viktor in Senekovič Alojz. Občani imenovane občine so vzeli z velikim veseljem na znanje vest o imenovanju začasne občinske uprave, ki jo vodijo naši moške, za katere je ljudstvo dvakrat zaporedoma glasovalo v veliki večini, vendar je znala manjšina narediti vsakokrat mnogo z znanimi sredstvi. Bodoče volitve v omenjeni občini, ki še niso razpisane, pa bodo pokazale, komu zaupa ljudstvo, ki je in strnjeno stoji za našim voditeljem dr. Korošcem.

Za novo občina Sv. Benedikt v Slov. goricah. Preteklo nedeljo se je pri vrhu sestel v čitalnici pri Sv. Benediktu zbor zastopnikov občine Ščavnice in Lenarske, ki so postavili zahtevo po ustanovitvi nove občine pri Sv. Benediktu v Slov. goricah. Izvolil se je tudi pripravljalni odbor, ki bo pripravil vse potrebno za čimprejše volitve. Da se je občini veliko zanimanje, je dokaz to, da je zboru udeležilo okrog 30 posetnikov iz domače župnije. Tozadevne priprave za novo občino vodi predsednik občine Ščavnica kmet Jože Spindler. Občani pri Sv. Benediktu so vrli pristaši dr. Korošca, saj je Sv. Benedikt važno zgodovinsko kulturno, prosvetno in gospodarsko središče Slovenskih goric. Zato je treba temu kraju svojo občino, katere meja naj bo tudi meja župnije, ki jo je JNS leta 1933 razdvojila v dve izvenfranski občini Ščavnico in Lenarsko. Občani so te nove občine zelo veselili, saj so že tri leta težko pričakovali.

Trgatev v snegu. Zaradi snega, ki stalno pada, so kmetje v strahu pred zimo pričeli s trgatvijo v snegu. To delo je zelo naporno zaradi mraza in mokrote.

Za Bežigradom odprta najmodernejša šola

Dve leti je rasla — danes je v njej prvi pouk

Ljubljana, 12. oktobra.

Bežigradska predmestje je bilo v šolskem oziru najbolj zanemarjeno. Deca je morala, daleč v mestne šole, ki so poleg tega še hudo prenapolnjene. V Bežigradu ni bilo nobene šole, ki bi mogla zadostiti krajevnim potrebam. Ta velika pomanjkljivost je bila odpravljena včeraj, ko je bila za Bežigradom odprta nova moderna palača, v kateri bosta našli svoje prostore ljudska in meščanska šola, poleg tega pa še otroški vrtec.

Otvoritev se je izvršila na dokaj svečan način. Svečanost se je pričela ob 8 zjutraj s sveto mašo, ki jo je daroval stolni župnik in občinski svetovalec dr. Tomaž Klinar v cerkvi sv. Franciška v Šiški. Cerkev je bila nabito polna mladine, njenih staršev in drugega občinstva. Od službe božje so se podali udeleženci v novo poslopje, kjer so do zadnjega kotička napolnili krasno, prostorno telovadnico. Telovadnica je bila za to priložnost okusno okrašena. V ospredju je stala doprsna soha pokojnega kralja Aleksandra, po katerem nosi šola svoje ime, okrog nje pa so bile razporejene palme in oleandri. Med navzočimi je treba omeniti: zastopnika mestne občine podžupana dr. Ravniharja, zastopnika gosp. bana banovinskega nadzornika g. Struklja, zastopnika škofa kanonika Volca, šefa prosvetnega oddelka prof. Breznika, inšpektorja profesorja Dolencja, številne člane ljubljanskega občinskega sveta, zastopnika Profesorskega društva prof. Silva Kranjca, zastopnike učiteljskih organizacij in druge.

Najprej je imel stolni župnik dr. Tomaž Klinar krasen, globoko občuten nagovor, v katerem je med drugim poudarjal, da je nova šola živa stavba otrok božjih. Da bo pravilno izpolnjevala svoje naloge, mora postati svetilnik, iz katerega bo izžarevala močna luč v najbolj skrite kote in barake. Luč na tem svetilniku mora biti luč modrosti in obenem plamen ljubezni, šele tako bo ta nova stavba sveta hiša krščanske vzgoje, ki bo vršila svoje veliko prosvetno poslanstvo v znamenju Kriza in jezika slovenske matere.

Nato je sledil obred blagoslovitve, ki ga je opravil dr. Klinar ob asistenci župnikov oo. dr. Modesta Novaka in Kazimirja Zakravskega. Vsi trije duhovniki so zatem v spremstvu zbranih odličnikov obsili vse prostore v poslopju in jih blagoslovili.

Kot prvi je nato v imenu mestne občine spregovoril podžupan dr. Ravnihar. Posegel je na kratko v historijo šole, ki jo je začela občina graditi aprila leta 1934. Naglasil je, da je šola sicer veliko breme občine, da je pa pri graditvi našlo lep zaslužek 44 podjetnikov in obrtnikov, ki so skoraj vsi iz Ljubljane. Posebno zahvalo je izrekel gradbenemu svetniku ing. arh. Vlado Mušiču, ki je izdelal izredno posrečene načrte za novo šolo ter vso gradnjo osebno nadziral in vodil.

Gradjanski : Ljubljana 0 : 0

(Od našega posebnega poročevalca.)

Pusti megleni dan (povrh je še rahlo rosilo) je zbral na igrišču Gradjanskega že k predtekmi Hašk-BSK okrog 3000 gledalcev, ki so po svojih močeh dokazovali, da kar zadeva »viku i dreku« (prikljubljani izraz zagrebških športnih rubrik) za mišji rep morda celo prekašajo manjša, a po krivem vse bolj razvita mesta. Nemara je tudi vreme (nahod, vlaga itd.) prispevalo svoj obolus, da je večina vnetih kibicev bila že o polčasu hripava, česar pri nas — kakor znano — ne doživljamo. Naš poročevalec se je danes na licu mesta uveril, da so občinki, ki lete na račun baje na vso moč vročevrve in strastne ljubljanske publike, brez podlage in golo neobjektivno iskanje pezdirlja v manj simpatičnem očesu resnega športnega rivala.

Naš bodoči nedeljski nasprotnik BSK je s Haškom izgubil zaslužen. V sredi prvega polčasa je Hašk v neki meri vtisnil stilu partnerjeve igre hiperkombinacijski značaj, ki se ga je otrešal šele proti koncu, ko se je skušal materialno uveljaviti s tem, da je začel po karmot preprostih potezah, brez velikega obotavljanja v triju, obe krili v ogenj ter na ta način razdeliti in razrahljati Haškovo obrambo, kateri Bekov trio ni utegnil biti kos. Hašk je igral odlično, oba teama pa na momente skoraj čez mero surovo. Nekatere Bskove zvezde so trenutno jako blede: Vujadinović, Glišović, Mitrovič, deloma celo Lehner. Po tej, radi primerjave za nas, kaj zanimivi predtekmi, ki jo je Hašk — v zadnjih letih na svojih tleh že skoraj tradicionalno — dobil, sta se bilo moštvo Ljubljane in plavi »purgeri« občinstvu ter sodniku g. Nenkoviču predstavili v sledečih postavah:

Gradjanski: Urh, Hügl, Rajković, Jutt, Požančnik, Jazbinšek, Medarič, Pleše, Lešnik, Antolkovič, Kokotovič.

Ljubljana: Logar, Jug, Bertonec, Kukanja, Pupo, Boncelj, Janežič, Makovec, Jež, Zavrl, Zemljč.

Gradjanski je svojega belega gosta sprejel na močvirnatem, težkem in blatnem terenu, ki je bil za tekmo na igrišču tega tipa skoraj iregularen. Le s težavo je na svojem lastnem prostoru za silo ubranil — kakor rezultat pove komaj s polovičnim uspehom! — preostali hrvatskega nogometa. Vrh vsega še v svoji najmočnejši postavi, ki mu je Ljubljana — žal še vedno — mogla postaviti po robu le okrnjeno enajsterico.

Kratek potek: Prve minute je plavi napad precej begal našo obrambo in halflinijo. Pozneje se je navidez mrtva, toda obojestransko nevadna igra uravnovesila. Sredi polčasa je za daljšo dobo celo Ljubljana potegnila iniciativo nase. Obe strani sta si ustvarili v teku dogodkov nekaj zrelih situacij, ki jih pa deloma po smoli, deloma po nerodnosti, deloma pa tudi zaradi nemogočega

V imenu mestne občine je nato gosp. dr. Ravnihar izročil stavbo njenemu namenu, »da bi se vzgajal v njej rod, krepek po duhu in telesu, značjen in samozavesten, ki bo koristil kralju, narodu, državi in ožji slovenski domovini«.

Nato je spregovoril ravnatelj bežigradske meščanske šole gosp. Novak, ki je med drugim poudaril:

Po prevratu so se leta 1919 ustanovile v Ljubljani kar štiri meščanske šole, ki so zasedle prostore bivših osemrazrednic. Ze prva leta so bile te šole prenapolne. Obupne prošnje so prihajale na mestni šolski svet, etalistike pa so kazale potrebo po novih učnih prostorih in dokumentirale nevzdržno stanje, v katerem so meščanske šole v Ljubljani. Zlasti naša meščanska šola je bila v obupnem stanju. Slednjič je dozorela šolska misel, da v našem mestu in začelo se je misliti na zidanje novega šolskega poslopja. Po raznih načrtih so se končno odločili za novo stavbo na tem prostoru, našo meščansko šolo pa so namestili v Waldherrjevi hiši v Beethovnovi ulici. Četudi je bila zamisljena nova stavba le za narodno šolo, smo na skrivnem le upali, da nam bo sreča mila in da bomo našli prostore v novi šoli. Z zidanjem, ki se je pričelo leta 1934, je bil križ. Občina si ni zagotovila zadostnih kreditov in vsa dela na stavbi so se lepega dne ustavila. Šele sedanjí občinski svet z županom dr. Adlešičem na čelu se je z vso silo in energijo zavzel za zidanje bežigradske šole in neumornemu g. županu je uspelo spraviti to palačo pod streho. Pa ne samo to! S svojimi dalekovidnimi ukrepi in naklonjenostjo je omogočil vstop v to zgradbo tudi naši meščanski šoli, za kar smo g. županu hvaležni vsi: učenci, starši, učiteljski zbor in ves bežigradski okraj. — V toplih besedah je nato g. Novak pohvalil mojsirsko delo arhitekta g. Mušiča ter slednjič pozval zbrano mladino, naj vestno izpolnjuje svoje dolžnosti, da si bo pridobila spretnosti znanja in drugih duševnih vrlin.

V imenu gosp. bana je nato spregovoril banovinski šolski nadzornik gosp. Strukelj, ki je čestital bežigradski šolski mladini, njenim staršem, učiteljskima zboroma ter vsemu bežigradskemu okraju na tej pomembni prosvetni pridobitvi.

Kot zadnji je spregovoril vršilec dolžnosti upravitelja osnovne šole gosp. Jože Pahor. V pesniško zasnovanem govoru je poudaril pomen nove šole ter opozoril mladino, da ni osamljena, da ji bo v novih prostorih šolskih dvoranh moči pozabiti na vse, kar prinaša svet tudi mladini neprijetnega. Govor pisatelja Pahorja je napravil na vse globok vtis.

Šolska mladina je nato ubrano zapela državno himno, s čemer je bila slovesnost zaključena.

O novi šoli, ki bo najmodernejša v državi in v kateri se je danes pričel prvi pouk je »Slovenski dom« že obširno poročal.

terena nista izkoristili. Oba polčasa se je igralo izredno veliko v polju in je včasih preteklo lepo število minut, preden se je — po bekovskem čiščenju — žoga spet znašla pred vrati enega ali drugega moštva, odkoder je v hipu za daljšo dobo spet odjadrala na blatno polje. V nasprotju z igro Haška in BSK-a, ki je hitro valovila iz polja v polje ter se mnogo in pogosto razvijala pred vrati ali pa v šestnajstercu, se je igra belih in plavih v izenačenih razdobjih trdovratno držala te ali one strani polja, tako da žoga zaradi uspešnih in neuspešnih neprestanih halfovskih in napadalških dvobojev dolgo ni mogla ne pred gol, ne na partnerjevo stran, proč od nevarnosti. Zrelih šans je imel Gradjanski morda kljub pogostejšim in povezanjšim napadom le prav toliko kot Ljubljana. Ali žogi danes ne na eni ne na drugi strani ni nič kaj dišalo v mrežo.

Slošna ocena: Ljubljana je na vročih zagrebških tleh — vsaj upati je tako — enkrat za vselej ustavila poplavo dvomnih, tako sumljiv radodarnih nazivov (kot na pr.: najpožrtvovalnejši klub, ostro moštvo, srce in elan), ki nam jih zadnja leta prav do poslednjih časov z neverjetno širokogrudnostjo natikajo uredniki zagrebških športnih rubrik. Zagrebška športna publika in brez dvoma tudi igralci so bili neprijetno presenečeni nad nogometnim znanjem »ovih Kranjcev«. Sistem dvojinega W, izveden bolj v obliki petih halfov, se je tudi to pot jako dobro obnesel. Podoba je, da bo ta »pogrnutacija« na tujih terenih še marsikdaj prav prišla. V tej svojevrsni formaciji je dala Ljubljana defenzivno tako sijajno in skoro brezhibno igro, da je publika edine tri prave napadalce Ljubljane, centerforja in obe krili, kadar so prišli do žoge in jo potegnili proti purgerskem голу, stalno nagajala s ploskanjem — objektivnejša publika seveda. Moštvo je kot celota v Zagrebu zapustilo prvi vtis, da so hrvatski klubi v nekem slovenskem klubu našli na protivnika, ki jim je celo na njihovem lastnem igrišču vsaj ekvivalenten in prav pošteno nevaren. Tempora mutantur!

Gradjanski je od lastnih trmoglavih in slepih kibicev danes moral prelišati marsikatero pikro in zabeljeno, čeprav ni igral slabo, ampak razmeroma prav dobro — seveda v kolikor mu je to dovoljeval beli protivnik. Moštvo kot celota tehnično ljubljanskega moštva ni, ali pa le za prav rahlo senco, prešlo. Kakšnih taktičnih bistroumij ni bilo opaziti. Morda se čudno sliši — toda skoraj bi rekel, da se je Gradjanski danes — posebno značilno — napad — preizkušal v nekakšnem hurá sistemu, kateremu je rošada v drugem polčasu pridala morda celo trohico večje nevarnosti, dasi ni bilo nikjer opaziti kakšne posebne ideje ali utemeljenega sistema za napadalnimi

potezami (zdaj je hodil centerfor naprej, potem spet spojke, ki jima je centerfor naprej razdalja žoge; malo po krilu, trio se je zapodil v posevno klinasto formacijo, iz te pa se je kmalu spet izcimilo kaj novega ali starega). Nevarnost za ljubljansko brambo je kljub vsej konfuznosti napadalnega kvinteta vendarle prav obilno in stanovitno izhajala od dobrih posameznikov (Lešnika, Medariča, Kokotoviča). Moštvo Gradjanskega je danes zapustilo dobro razvojen vtis, da bo njegova angleška turnea zanj morda za spoznanje le še pretežka in prezgodaj.

Detajlna ocena. Ljubljana: Logar v голу je z dvema neverjetnima intervencijama materialno ustvaril današnji sijajni rezultat. Neznatni, sporadični kikserji niso prav nič zasenčili njegove izvrstne igre. Brez dvoma je on danes eden od štirih najboljših jugoslovanskih vratarjev. Jug Vinko je prve minute zelo plaval, ker ga je — kakor nekaj drugih spočetka malo zbegal teren — pozneje se je pa hitro popravil in igral do konca odlično. Bertonec Janku in on sta imela delo s petimi napadalci, sta kljub temu pošteno zasenčila vis à vis par Hügl-Rajković, ki je imel opravka samo s tremi. Halflinija je že kmalu od srede prvega polčasa pa do konca igre, zabrijala nad plavo halflinijo ter kolosalno podpirala obe zvezi, posrednika s centerforjem in kriloma. Pupo, ki je prvih pet minut nekako »otipaval« neznani teren, se je neverjetno hitro razmahnil in dal kraja pometal v sredi kakor menda dozdaj redko centerhalf v Zagrebu — nota bene: z enako fairnes! Mali Boncelj je bil za tribuno in ves nemirni črni venec okrog igrišča junak dneva, »Jeli, ko je ovaj mali? Opet on! Vidi ti halfla!« in podobno si lahko postregel v vsaki družini. Delo s Plešetom in Medaričem je opravil popolnoma pozitivno. Brez dvoma je dal danes dozdaj eno od svojih najboljših partij. Tudi Kukanja ni bil slab; imel je proti sebi renomiranega Kokotoviča in Antolkoviča, tako, da je prve četrt ure morda iz respektu nekam medlo startal nanju. Pozneje je skoraj do konca, ko ga je izmučil težavni teren, delal prav dobro. Zvezo s pravim napadom sta tvorila Makovec in Zavrl. Makovec danes sicer ni dal ene od svojih boljših partij, ker je bil po vsem videzu nekoliko indisponiran; več starlov in biblingov se mu je radi nekakšne hipne nervoznosti izjavilo. Povprečno pa je bil vso igro priden garač in prav na mestu kakor vsi drugi. Zelo ugodno je zlasti v prvem polčasu presenetil Zavrl, ki je bil z Ježem vred v prednjih vrstah precej dolgo najboljši mož. Težki blatni teren ni dovoljeval, da bi se žoge kar tako zlahka dvigale in pošiljale na daljše pasove, kar je pri samo treh pravih napadalcih nujno in v suhem terenu tudi čisto lepo izvedljivo. Zato se krili nista danes bogve kako uveljavili, ne Janežič, ne Zemljč. Teren je skoraj onemogočil uspešne solo-poboge, ježu pa tudi nista mogla pripravno točki precej daleč v sredo. Nekaj stvari sta pa prav čedno izvedla — do zaključne faze, kjer sta oba kresnila. Janežič, na katerega je drugače odlični sodnik vrzel nemilosostno oko, je razen tega drugi polčas od same prevlelike obzirnosti in mehкости skoraj skopnel. Jež na centerforu je dal v polju morda svojo najboljšo igro zadnjih let. Pred golom pa je dvakrat odpovedal: enkrat je majhno okleval, drugič pa v blatu žogo nerodno prijel in tolkel iz prav čedne situacije tik ob prečki in aut.

Gradjanski: Urh na голу ni iml toliko prilike kot Logar, da bi se izkazal. Zdi se pa, da še daleč ni tako zanesljiv kot njegov današnji partner vis à vis. Beka sta imela dovolj dela; od njih je bil Rajković, ostri in brezobzirni Marko, dober, Hügl pa presenetljivo slab in nesiguren. Pogačnik na centerhalfu je bila slaba senca Pupota, Jazbinšek pa se je pozneje pokazal na istem mestu v igri ugodni luči. Prav dober je bil tudi Jutt. Od kril je bil Medarič mnogo nevarnejši kot Kokotovič. Splah je bila desna stran Medarič-Pleše opasnejša od leve Kokotovič-Antolkovič, čeprav so z leve prišli izključno vsi nevarni strelci. Lešnik v polju ni pomenil prav ničestr posebnega; večkrat je celo predstavjal počitka željnega in tudi počivajočega popotnika. Malo pred šestnajstercem pa je večkrat oživil, driblal, včasih prodiril in parkrat tudi jako nevarno tolkel. Z današnjo igro ni bogve kako utešil nad, ki so jih najbrž nekateri vanj stavili.

Zaključek: Današnja tekma v Zagrebu je Ljubljani prinesla prav dragoceno točko, ki se bo Gradjanskemu pozneje kdaj pri plasmanu še otepla. Hkratu je ta tekma dokazala, da zadnji sijajni rezultati ljubljanske prvega niso bili slučaj, ampak plod trdega dela, ki mu je moral slediti uspeh.

Od tu in tam

Zagrebčane je včeraj presenetilo dejstvo, da tramvaj ni vozil. Prav tako ni vozila zpenjača na Gornje mesto. Tramvajski uslužbenci so imeli v soboto zvečer svoje zborovanje in sklenili, da bodo stopili v stavko. Ze pred tedni so tramvajski uslužbenci zahtevali od občine, da pobiljša njihove plače, pa se je občini posrečilo, da jih je potolazila z raznimi obljubami. Uvideli pa so namreč, da se hoče vsa stvar zavleči do božiča in še naprej, in so se zato obrnili na podbana za posredovanje. Ker se ni nič premaknilo na boljše, so stopili v stavko. Ravnateljstvo tramvaja pa je dalo v javnost objavo, da so zahteve tramvajskih uslužbencev mnogo previsoke in da ponekod zahtevajo tolike poviške, da jih družba ne more osvojiti.

Matkovi pristaši so imeli v Sarajevu zborovanje, na katerem je govoril poslanec dr. Juraj Sutej. Obširno se je bavil s hrvatskim vprašanjem in uničujoče označil vse diktatorske režime. Med drugim je dejal: Za Jevtičem je prišla na krnilo vlada dr. Milana Stojadinoviča, ki še danes upravlja državo. Nagovarjajo nas, naj se vržemo v boj proti tej vladi. Toda mi cenimo današnjo vlado in jo ocenjujemo le po njenem delu. Kar ta dobroga stori, ji bomo radi in vedno priznali. — Za JNS pa je dejal, da so ljudje v njej zajedali države, ki bodo na volitvah doživeli svoj sodni dan namreč uničujoč poraz.

Prvaki SDS iz Vojvodine so imeli včeraj svoj sestanek v Novem Sadu. Udeležili so se ga Adam Pribičević, Valerijan Pribičević, Duda Bošković, dr. Kostić, Nenadović, Kelenič in Hadži. Soglasno so sklenili, da bodo podpirali izvolitev Adama Pribičevića za šefa SDS in naslednika Svelozarja Pribičevića.

Železničarja v Karlovu so izsledili denuncijanta, ki je napisal policiji ovadbo, da je dvanaest njihovih tovarišev pelo protidržavne pesmi. Policija je seveda uvedla preiskavo, pa se je dogotalo, da razen tega ovaduha nihče ni nič slišal o kakih pesmih. Zaradi lažnjive prijave je državni tožilec obtožil ovaduha, sodišče pa ga je kaznovalo na tri mesece zapore. Ovaduh je pač primer dolge vrste takih, ki jih je znala vzgojiti vzorna JNS, da so svojo dolžnost znali tako pojmovati in še bolj vzorno nvočiti.

V Zagrebu so lahkoatleti Jugoslavije izbrali novo predsedstvo svoje zveze. Po zborovanju pa je vstalo nekaj delegatov, ki so zahtevali, da se skliče nova skupščina in podre včeraj izvoljena uprava.

Devet čuvarjev ameriške ustave

Washington je nekoliko nervozen; mesto se ravna po starih šegah in navadah, ki jih ne opušča kar tako, kakor na primer New York, Chicago in Los Angeles. Washington je torej nekoliko nervozen. Stopimo nazaj v sredo leta, ko se je začela razvijati volilna borba za predsednika Združenih držav. Obenem s predsednikom bo izvoljeno precejšnje število narodnih zastopnikov. Tudi ostali svet gleda s precejšnjo pozornostjo in napetostjo na Ameriko, ker končno tudi ostalemu svetu ni vseeno, kdo je gospodar Amerike.

Kdo vlada v Ameriki? Kakor da bi to ne bilo že davno odločeno! Kdor da bi devet kraljev, dejanskih gospodarjev Amerike, ne bilo že davno izvoljenih. In to celo doživljensko! Teh devet kraljev Amerike so deveteri sodniki tako zvanega vrhovnega sodišča.

Dosmrtni sodniki

Deveteri kralji imajo svoj razpravni dan. Sedijo v ogromni bleščeči palači, ki jo je Amerika nedavno postavila iz popolnoma belega marmornja. Palača stoji sredi očarujočih poslopij in je veljala nič več kakor devet milijonov dolarjev. Gradili so jo štiri leta. Ko so sodniki prevzeli svoje novo domovališče, so prinesli s seboj iz stare sodne palače svoje naslonjake, ker se v novih niso dobro počutili.

Niso pa stari samo stoli, stari so tudi gosposode, ki na njih sede. Leta teh sodnikov štejejo: 61, 63, 66, 70, 74, 74, 74, 77, 79.

Današnja Amerika jih spoštuje že zaradi njihove starosti. Njihovi nazori in tolmačenja so najbrž ravno tako stara kakor oni sami. Vrhovno sodišče, ki ga tvorijo deveteri kralji, je namreč spoznalo kot pravilno in potrebno, da je z enostavno potezo prečrtalo vse Rooseveltove reorganizacijske načrte tako na gospodarskem kakor na socialnem in kulturnem poprišču ter jih označilo kot prelom ameriške svobode in tradicije. Deveteri kralji pa so dokazali, kdo je res pravi gospodar Amerike.

Spor, ki traja že 135 let

Leta 1801 se je ameriški državljani Marbury obrnil na to vrhovno sodišče in predlagal, naj to sodišče izreče končno besedo v neki zadevi, ki je imela nekoliko politično obelježje in predzgodovino. Leta 1800 so republikanci z Jeffersonom na čelu dosegli pri volitvah prepričljivo zmago. Toda preden je predsednik Adams odstopil, je že poskušal, da bi dal svojim političnim somišljenikom kaka uradniška mesta. Marbury je dobil tedaj mesto mirovnega sodnika. Pri tem je važno: dotedanji minister Marshall je bil tudi član vrhovnega sodišča. Proti temu Jefferson ni mogel ničesar opraviti. Člani vrhovnega sodišča v Ameriki so namreč izvoljeni dosmrtno. Nasprotno pa se je zdelo, da bo prišel Marbury ob svoj položaj. Obrnil se je torej na sodišče. Končno je prišel tudi pred vrhovno sodišče, torej tudi pred Johna Marshalla.

Marshall je v sporu spoznal več možnosti, branil pa se je Marburyjev spor tako ali tako rešiti. Prebrisano je napotil tožitelja na drugo sodišče, češ da vrhovno sodišče ni pristojno. Pri tem je napisal ogromno obrazložitve in v izčrpnem utemeljitvi je dejal, da ima vrhovno sodišče pravico tudi tiste odredbe in zakone, ki jih sprejme ameriški parlament, razveljaviti, odnosno ne se po njih ravnati, ako sodišče spozna, da so proti ustavi.

Takrat je bil to le kos papirja brez splošne veljavnosti. Prezident je pa razumel to razlago tako, kakor da naj si kongres, predsednik in vrhovno sodišče oblast delijo. Vrhovno sodišče seveda ni bilo postavljeno kot nekaj protitež proti predsedniku ali proti kongresu, marveč kot protitež vladam nekaterih držav.

Iz slučaja zakon

Toda ta kos papirja je tukaj in 54 let pozneje se je vrhovno sodišče zopet spomnilo na ta papir. Prišlo je do zgodovinskega primera Freda Scotta.

Fredd Scott je bil črn suženj, katerega je njegov gospodar, vojaški zdravnik Emerson, vzel s seboj z juga v neko mesto, v katerem v smislu Missuri kompromisa ni bilo več sužnjev. Scott je tu poročil črno Harriet, ki je bila istakota pri Emersonu. Iz zakona sta bili rojeni dve hčerki in končno je odšla vsa črnska družinica z Emersonom zopet nazaj na jug. Emerson je umrl, njegova vdova pa je črnsko družino prodala nekemu gosposdu iz New Yorka. Tu je pa tožil Scott za izpustitev iz suženjstva. Vrhovno sodišče je to tožbo zavrnilo. Scott da je suženj, je dejalo sodišče, in kot tak sploh nima pravice, da toži državljana. In z 6 proti 3 glasovi je sodišče v tem sporu postavilo tolmačenje, da je Missuri kompromis protustaven in zato neveljaven.

Dvoboj med kongresom in sodiščem

Toda nekaj let po ameriški državljanski vojni je napravil kongres protiofenzivo. Časnikar Cardle je prišel v zapor zaradi objavljanja ščuvajočih in žaljivih člankov. Apeliral je na vrhovno sodišče. Tedaj sta se kongres in vlada zbal, da bi spor odločilo sodišče v korist časnikarja. Našli so neko določilo, da sme kongres za izreke vrhovnega sodišča narediti nekatere izjeme in pravila. Z eno besedo: kongres sme skleniti, da ena ali druga stvar ne spada v pristojnost vrhovnega sodišča. Tako je prišlo do nekatere tekme med vrhovnim sodiščem in kongresom. Se preden je moglo sodišče izreči sodbo, je kongres izdal zakon, da bi bilo protustavno, če bi sodišče odločalo v sporu časnikarja Cardlea. Deveteri kralji so klonili.

Kongres zmagoviti

Ta Cardleov primer je imel predsednik Roosevelt pred očmi, ko je pred nedavnim dejal:

»Kongres ima sredstva in moči, da lahko ščiti svoje lastne zakone.« Protest proti vetu vrhovnega sodišča je zavzel v zadnjih letih toliko močnejše oblike, v kolikor ta veto ni bil sprejet soglasno, marveč vedno le z glasovi 6:3 ali celo 5:4. Po-

Svoboda Madžarski se manjša

Ironija je hotela, da se ravno na dan četrte obletnice prihoda Julija Gömbösa na položaj ministrskega predsednika bile madžarskemu narodu odvzete še one maloštevilne pravice, ki mu jih je Gömbös tedaj vrnil. Minister notranjih del je namreč ukinil svobodo zborovanj, ki je vladala že štiri leta. Prepovedane so bile demonstracije in manifestacije vsake vrste. Edine izjeme so poročila o delu poslancev v njihovih okrajih. K novi uredbi moramo pripomniti, da je svoboda zborovanj principielno obstojala tudi za časa Bethlema, a je bila po atentatu v Bia-Torbagyju suspendirana, ker je tedaj zaradi predpostavke, da je vmes komunizem, bilo proglašeno besedno stanje. To se je raztezalo predvsem na vsa teroristična dejanja. S tem v zvezi so bile omejene tudi gotove javne pravice, med njimi tudi pravica do svobodnih zborovanj. Novi ministrski predsednik Gömbös je hotel z ukinitvijo teh zakonov, katere je postavila predhodna vlada grofa Karolyja, pokazati dobro voljo in napredno miselnost. Sedaj, ravno štiri leta po sestavi Gömbösove vlade, je notranji minister spoznal za potrebno, da suspendira prvo delo svojega šefa za manifestacijo svobode.

Do tega odloka je prišel notranji minister iz sledečih razlogov: Predvsem se v madžarski javnosti že nekaj tednov opaža nemir. Gre za vplive razdora v svetovnih nazorih. Tudi španski dogodki in z njimi povezane posledice v ostalih državah niso ostale brez vpliva niti v Madžarski. Dočim so najširši sloji v glavnem simpatizirali z madridsko vlado, so vodilni krogi Madžarske takoj od začetka storili vse, da bi vzbudili zanimanje za bele. V madžarskem javnem mnenju je nastal razdor, ki so ga nečlovekovci še nekatere stranke. V teku časa sta nastala dva točno opredeljena tabora tudi med političnimi strankami: na eni strani vladin blok in vsa meščanska opozicija, na drugi strani pa socialni demokrati in liberalci. V zadnjem času se je v stvar vmešala tudi mladina in atmosfera je postajala vse neznosnejša. Na eni strani so socialni demokrati brozjavno pozdravili madridsko vlado kot zaščitnico ustave in svobode naroda, na drugi strani pa je visokošolska mladina poslala brozjavni pozdrav generalu Francu kot osvoboditelju naroda. Delavski krogi ščuvajo uredništvo socialističnega lista »Nepesava«, naj tudi naprej ostane hrabro, občinski zastopi pa objavljajo znova in znova proteste proti »zlomamerni propagandi tajnih komunistov« v Madžarski. Zedinjene desničarske organizacije pozivajo javnost, naj sodeluje v antibolševski fronti in po deželi že prihaja do resnih nasprotstev med »rdečo« in »belo« fronto. Spricho takih okoliščin je notranji minister smatral, da je neobhodno potrebno, preprečiti vsako priliko za zbiranje ljudi na enem mestu. Slučajno so kot prve žrtve nove prepovedi padle prve manifestacije protibolševske fronte v Budimpešti. Toda situacija je bila za »bele« rešena na ta način, da so katoliški poslanci na skiciranih zborovanjih podali svoje politične referate.

Prepoved javnih zborovanj pa onemogoča tudi propagando opozicijskih strank. Madžarska stoji pred spremembo svojega notranje-političnega kurza in levica vidi v korakih zunanjega ministra pokus, da reši, kolikor je pač mogoče, režim. Če bi šlo za življenje in smrt vladinega režima, je treba javnosti vzeti možnost, da sodeluje pri po-

Znani ameriški humorist Mark Twain je na povratku s tekmovalne dirke srečal nekega prijatelja, ki se je ves pobit vračal v dirke. »Prijatelj Twain,« ga ogovoril prijatelj, »stori mi majhno uslugo. Ves sem pobit in sram me je pred ljudmi. Kupi še zame listek pri blagajni.«

»Prav rad,« odvrne Twain, »razumem tvojo nesrečo. Da te ne bodo ljudje po strani gledali, te bom skril pod svoj sedež in te zakril z nogami.« Prijatelj je bil s tem zadovoljen.

Mark Twain je kupil dva listka in storil s prijateljem tako, kakor sta se bila domenila. Prišel je revizor in Twain mu je pokazal oba listka.

»Kje pa je tovarš?« je vprašal revizor začudeno. Šaljivi Twain ga je potrepil po rami in rekel:

»Vidite, moj prijatelj ni čisto pri pravi pameti, pa se najraje vozi pod klopo.«

misliti je treba, obe zbornici — senat in kongres — kakor tudi predsednik so zakone sprejeli. Sedaj pa naj bi bil po tolikih in tolikih letih na tožbo nekega državljana ali neke družbe neveljaven, ker so pet proti štirim, sodnikom mnenja, da je zakon protustaven. Protest proti takšnim metodam je rodil že leta 1923 določilo, po katerem more vrhovno sodišče samo z dvotretjinsko večino zavrniti zakone, ki jih je kongres že sprejel.

laganju temeljnega kamna za najbližjo bodočnost naroda. Zato opozicija ostro protestira proti omejitvi državljskih pravic.

Tretji vzrok za ukinitve svobode pri zborovanjih je označil sam notranji minister, ko je opozoril na kvarni vpliv uravnovešenja valut. Madžarska vlada zaenkrat še ni sigurna, ali in kakšne ukrepe bo morala ukreniti v zvezi z devalvacijo važnih inozemskih valut. Razvrednotenje švicarskega franka in holandskega goldinarja je že izzvalo težkoče v izvozu madžarske pšenice. Ker je prodaja, katero je dogovorila vlada in s katero je zaradi fiksirane cene država oškodovana za 15 milijonov pengov, izzvala nezadovoljstvo, se kabinet sedaj boji, da bi eventualna nadaljna finančna devalvacija izzvala kake nemire. To je bilo treba po izjavi notranjega ministra preprečiti z omejitvijo uredb.

Nagovor avstrijskim rekrutom na Dunaju

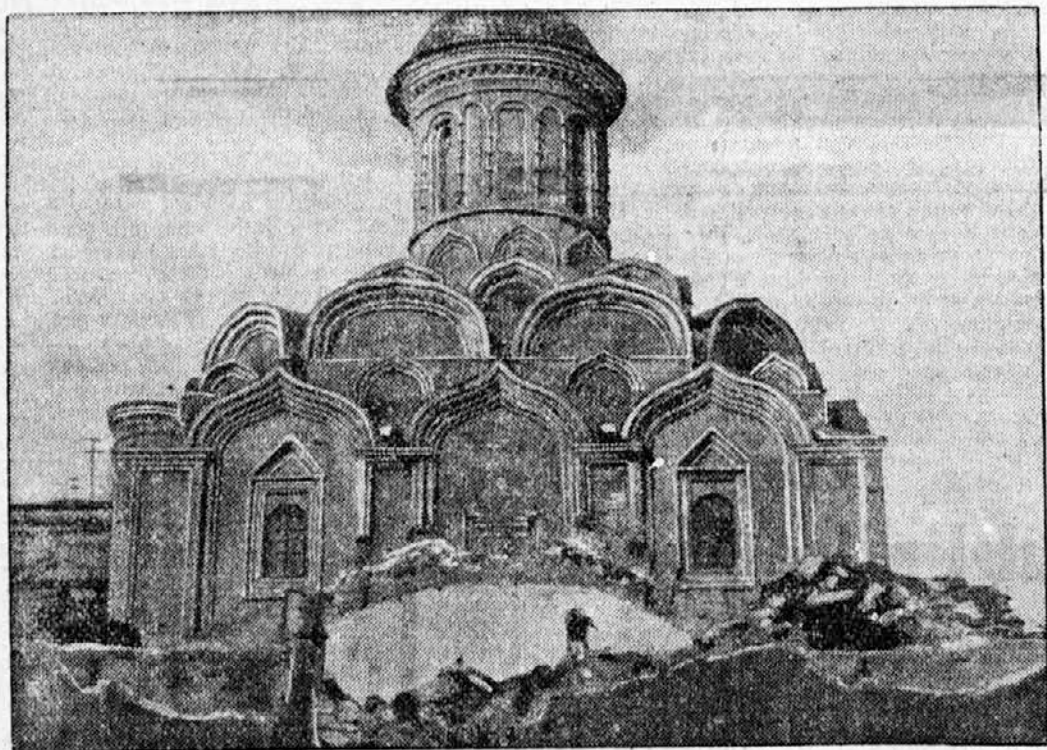
Foto amaterji pozor!

Nudimo Vam po najnižji ceni popolnoma nove krasne foto albume, foto oglične, navadne albume za razglednice ter spominske knjige.

Bogata zaloga Konkurenčne cene

Prodajalna H. Ničman

Ljubljana, Kopitarjeva ulica št. 2

Krasna Marijina cerkev na Rdečem trgu v Moskvi iz sedemnajstega stoletja, ki so jo porušili Sovjeti

Zeleni pekel

Sklonil sem se in posvetil z žepno svetilko pod veje. Preplašen zajec je zamežikal in pobegnil iz soja svetilke. Sicer se ni nič premaknilo.

Potem sem naglo korakal okrog jase, se vrnil zopet do ognja, nato krenil proti cesti v Santa Cruz. Svojo pot sem menjal kar se je le dalo in prešinjalo me je upanje, da se bodo Indijanci moje žepne svetilke ustrašili.

Polagoma se je začelo plaziti okoli mene isto občutje, ki sem ga čutil še podnevi. Nekje me je moral nekdo opazovati. Čeprav je bila noč docela nema in sem lahko imel pregled samo nad jaso, ki je bila razsvetljena, sem vendar to čutil.

To ni bil strah. Pogled na prijatelje, ki so mirno spali, je za večne čase pregnal strah, ki so me preganjala prej. To je bila trezna resničnost.

Kmalu sem zazabil, da se krog Indijancev prožno umika nazaj, da se boje moje puške in moje plamenice in se potegnejo da-leč v gozd, kadar se približam njihovemu obroču. Še bolj sem spremenil svoj strašni pohod in še bolj pogosto pobilskaval s svojo žepno svetilko.

Nenadno je zadonel čuden rezek žvižg s ceste proti Santa Cruzu. Stekel sem tja z vso naglico, da bi me bil skoraj podrl mežeg, ki je prilomastil izpod drevja na moji levi.

Komaj da sem se mu še ognil. Ušesa je zavilnil nazaj, vrgel rep visoko v zrak ter zdrvel skokoma mimo mene in izginil v gozdu na tisti strani, ki je ležala nasproti srednje goreče grmade. To se je zgodilo še preden sem se mogel zavedati. Bila je ena od naših živali, kakor sem spoznal po belih nogah. Kakor je vse kazalo, so Tobajci žival preplašili.

Zato sem poklical Tigrovec.

V sekundi je planil iz svoje mreže in je že držal v rokah puško pripravljeno na strel. Povedal sem mu, kaj sem doživel, toda zamolčal sem mu, da nas zalezujejo prežeče oči. Spomin na strah, ki me je navdajal prej, je bil še preveč živ v meni, zato nisem pustil da bi kdo dvomil o mojem pogumu.

Tigrovec je dvignil nos in vohljaj po zraku.

»V pol ure bo dan, do tedaj vam bom pa delal družbo.«

Skupno sva gledala, kako se prebujata na nebu svetloba in čutila, kako z juga hladno veje veter. Postavila sva na ogenj lonec. Ko je taborišče oživel, je bil zajtrk pripravljen.

Urrio je besnel in mi je očital.

»Dragi moj fant, tega so krivi Indijanci,« sem ga tolažil. »Bee Mason je bil od novih skušenj tako navdušen, da je pozabil na čas. Tigrovec ni mogel narediti manj, kakor on in tako sta meni do dneva ostali samo dve uri.«

Neverno me je meril s pogledom.

»Torej zares ni bilo to zaradi mojih nog?«

»Na tvojem mestu bi v bodoče jaz prevzel prvo nočno stražo, potem si lahko svoje

stvari docela gotov,« sem mu odvrnil jaz.

Okrog desetih nas je pa pošteno začelo skrbeti, kaj je z našimi volji in vozom. Celotno najpočasnejši voznik bi bil po našem mišljenju že moral biti tukaj.

Tigrovec seveda o tem ni bil tako trdno prepričan.

»Pustite Indijanca samega, pa bo ostal sam,« je menil.

Potem je poklical Adolfa in odjezdil z njim iskati izgubljenega vprega.

Ko je odšel, smo se razkomotali, da bi užili mirni dan. Toda komaj smo postavili prvo stražo, so že priletele nad nas v gostih oblakih ihenke. V rojih so planile iz gozda, nas veselo pozdravile, ker jim je dišal kos belega mesa. Zato smo začeli s svojim starim in dobro znanim razvedrilom. V siloviti vročini in v molku tropskega dne smo begali ure in ure okrog po jasi.

Edino spremembo v tej obupni enoličnosti nam je preskrbel Suarez. Temu bedastemu človeku smo bili izrečno prepovedali, naj ne hodi iz tabora, toda čutil se je tako varnega, da se je splazil do luže z vodo. Ko je v polnem diru pribežal nazaj, so mu vedra za vodo udarjala ob kolena in v oči se mu je videla očitna bojazan. Govoril je o Indijancih, ki so skriti po grmovjih.

Urrio, čigar noge so bile ena sama boleča rana, ga je zmerjal z bedakom ter prosil mene, naj možakarja spremlja z revolverjem. Z Bee Kasonom bosta medtem že sama varovala taborišče.

V resnici sva v pesku našla precej stopinj in umazana tekočina, ki smo jo pohlepo pili, ker ni bilo nobenega potoka, je bila še bolj kalna, kakor prej. Sodeč po zavutih stebrih blata, ki so vstajali z dna luže, so morali Indijanci čofotati po njej.

S studom sva napolnila posode.

Ko so ihenke proti večeru še zmeraj vztrajale pri nas in niso kazale nič volje, da bi odšle, sva se z Urriem odpravila na sprehod. Prekoračila sva jaso in sva hotela vprav nazaj proti taborišču, ko nama je udaril v nos zopern smrad.

Domnevala sva, da so divjaki morda umorili tujega popotnika. Zato sva zavila okoli drevesa ter našla divjega zajca, ki je že gnul. Nanj se je špustilo nešteto sinjih, rumenih in belih metuljev. Tiščali so svoje vitke noge v gnijoče meso ter navdušeno mahale s krili, kadar so zabodli svoje rilce v smrdljivi plen.

»Mislim sem, da žive od cvetličnega medu,« sem dejal.

Nato sva odšla spet v tabor.

Tigrovecov prihod nas je vse skupaj presenetil v strašnem notranjem nerazpoloženju. Zavijalo nas je, da je bilo kaj. Podnevi nismo jedli nič nenavadnega in za pijačo nam je bila ista umazana voda, katere smo se zadnjih deset tednov že navadili. Kljub temu smo se vsi čutili bolne. Glava nas je bolela, po trebuhih nam je krulilo in vroč drget nam je pretresal telesa.

Tigrovec nas je s skrbjo ogledoval.